

Regele Ferdinand, Maramureșul și prima vizită canonică a episcopului ortodox Nicolae Ivan în acest județ

Dr. Laurențiu Batin
Sighetu Marmatei, Maramureș

Abstract

In 1919, King Ferdinand and Queen Mary visited for the first time Transylvania, where they entered in contact with the first Maramures county people.

After two years, Ferdinand visited the capital of Maramures county, Sighetu Marmatei, where he got in touch with Dimitrie Simion, the headmaster of the Boys Regular School in Sighet. Since then, the school is called „The Regular School for Schoolmasters, King Ferdinand”.

In Ferdinand's honor, the school staff raised at the institution's entrance a bronze bust of the sovereign, which the bishop of Cluj, Nicolae Ivan sanctified in 30 September 1927.

Keywords: kings, Ferdinand, Maramures county, bronze bust, sanctification, bishop Nicolae Ivan

În conformitate cu articolul 82 al Constituției României¹, Ferdinand a devenit rege al Regatului României la 10 octombrie 1914, sub denumirea de *Ferdinand I*, în urma morții unchiului său, regele Carol I.

A condus România pe timpul Primului Război Mondial, alegând să lupte de partea Antantei împotriva Puterilor Centrale, fapt care a avut ca efect excludere sa din Casa Regală de Hohenzolern, de către șeful acestei case, împăratul Wilhelm al II-lea al Germaniei. Faptul că a ales să lupte de partea aspirațiilor poporului său împotriva propriei familii regale a făcut ca în Romania să mai fie numit și „*Ferdinand cel Loial*” sau „*Ferdinand Întregitorul*”.

Date fiind contextul politic, situația strategico-militară, atacurile externe concertate, incertitudinea privind stabilirea hotarului vestic, toate acestea i-au determinat pe suveranii țării să efectueze prima lor vizită în Transilvania alipită recent, dar aflată încă în război².

Momentul începerii acestei vizite a fost relatat de Regina Maria, astfel: „A venit și marea zi când s-a hotărât ca regele împreună cu mine să mergem în primul nostru tur prin Transilvania, pentru a ne vizita poporul de curând eliberat. Acesta era momentul suprem, era pecetea pusă pe victoria țării,

¹ *Constituția României din 1866*, art. 82, Monitorul „Jurnalul Oficial al României”, nr. 142 din 1/13 iunie 1866.

² Cf. „Unirea”, Anul XXIX, Blaj, Vineri 6 iunie 1919, Numărul 115, p. 2. Comandantul trupelor din Transilvania, general Mărdărescu, pe baza art. 32 și 57 din Titlul II adițional Codului justiției militare, în interesul siguranței și apărării țării a declarat că în totalitatea sa, teritoriul până la Tisa este considerat zonă de operație.

realizarea finală a marelui vis pentru care așa de mulți au luptat, pentru că așa de mulți au murit”¹.

Prima întâlnire a regelui Ferdinand cu maramureșenii

Această primă întâlnire a suveranilor cu maramureșenii a avut loc în ziua de 24 și 25 mai 1919, în localitatea Careii Mari.

Delegațiile din județele Sătmar, Maramureș, Selagiu, Hajdu Sabonici și Ugocea, în frumoasele lor costume tradiționale, cu drapele și flori, i-au aclamat pe Suverani, strigându-le cu ochii în lacrimi: „Trăiască Împăratul tuturor românilor! Trăiască Mama noastră Împărăteasa Maria”²!

După aceea, Suveranii au mers la castelul Melinde Julius Karoly. După vizita efectuată la castel, Suveranii s-au deplasat la ora 17.30 la casa județului unde a primit delegațiile județelor vecine. Cea de-a doua delegație primită de Maiestățile lor, după cea a Sătmarului, a fost delegația Maramureșului.

Despre această întâlnire a maramureșenilor cu Suveranii, avea să vorbească conducătorul delegației, viitorul secretar general al P.N.Ț., Ilie Lazăr, care a consemnat în Amintirile sale următoarele: „Am luat parte pe lângă poporul sătmărean și Maramureșul, precum și delegați ai ungarilor din Debrețin. Primirea a reușit peste așteptări. Maiestatea sa Regina a admirat mult portul frumos al fetelor din Țara Oașului. Impresionantă a fost cuvântarea către Rege a țărânului maramureșean, Marina Mihai din Apșa de Jos. Într-o frază: „Maramureșul, Domnule Împărat, este ca o frunză, dacă rupi jumătate se usucă și cealaltă...”. A fost viu aplaudat. Regele Ferdinand, impresionat de frumoasa primire, le-a mulțumit domnilor Maniu și prefectului Racoți”³.

A doua întâlnire a Suveranilor cu maramureșenii. Baia Mare, 26 mai 1919

La ora 8.20, sosind în gara Baia Mare, Maiestățile Lor s-au coborât din vagon în mijlocul uralelor și ovațiilor entuziaste ale poporului venit într-un număr foarte mare ca să-i întâmpine. Mare parte dintre acești au venit din zona Sighetului și a satelor de pe văile Marei și Cosăului. Au fost prezenți „generalul Olteanu”⁴, primul prefect român Alexandru Racoți, primarul Victor Maniu, și alte personalități ale orașului...”⁵.

Maiestatea Sa Regele l-a decorat pe generalul Marcel Olteanu cu Ordinul militar de război **Coroana României** în gradul de Comandor și cu panglica de **Virtutea Militară**, pentru modul distins cu care și-a condus detașamentul în zona Maramureșului Istoric⁶.

¹Diana Mandache, *Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite Regina Maria a României*, Editura ALLFA, 2007, București, p. 96.

²*Monitorul Oficial*, Nr. 40, Sâmbătă, 7 iunie 1919, p.2264.

³Ilie Lazăr, *Amintiri*, Ed. Fundația Academică Civică, București, 2000, p. 72.

⁴Și avea reședința la Sighet împreună cu *Detașamentul mixt General Olteanu*.

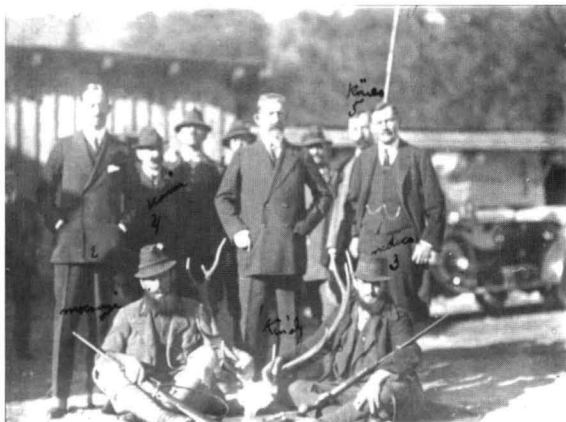
⁵„Neamul Românesc”, 30 mai 1919. A se vedea și „Oltul”, Ediție specială, nr. 40, 30 mai 1919, p. 1-2.

⁶„Monitorul Oficial”, Nr. 42, Miercuri, 11 iunie 1919, p. 2415.

În aceeași zi de 26 mai 1919, Suveranii au sosit în gara Dej „unde li s-a făcut o primire splendidă din partea prefectului și tuturor românilor din județ”¹.

Aici, Maiestățile Lor au fost întâmpinate de o **Companie de Onoare, comandată de căpitanul Enăchescu Anastasiu, din cadrul Regimentului 104 Infanterie Sighet - Maramureș**². Cu siguranță ne vom întreba de ce onorul a fost dat de Regimentul de Infanterie din Sighetu Marmăției. Explicația este cât se poate de simplă și aparține exclusiv domeniului militar.

În conformitate cu Ordinul Secret S.O. nr. 2211 din 8 mai 1919, transmis direct și comunicat împreună cu cel al Diviziei 20 Infanterie, nr. 119 din 25 mai 1919, Regimentul de Infanterie 94 Dej și-a schimbat denumirea, începând cu 10 mai 1919, în **Regimentul 104 Infanterie Sighet**. Sediul Regimentului a rămas provizoriu în Dej până la 24 martie 1920 când și-a mutat reședința în Sighet. Din această cauză putem afirma că militarii Sighetului au fost cei care i-au dat onorul Regelui Ferdinand la Dej³.

În ziarul **Unirea** din 1 octombrie 1921, a apărut informația că „Maiestatea Sa Regele a plecat săptămâna trecută la vânatoare în Maramurăș. Se spune că va sta acolo 12 zile”⁴. Este bine cunoscut faptul că Regele Ferdinand a avut o cabană de vânatoare în zona **Făina** de pe Valea Vaserului, Vișeu de Sus, Maramureș, pe care o

frecventa uneori. Chiar cuvintele sale rostite la Sighet, în 30 septembrie 1921, întăresc acest fapt: „Venind în aceste ținuturi frumoase unde m-am dedat unui vechi și nobil sport (vânătoarea)”⁵.

Acest lucru rezultă și din memoriul înaintat de **preotul ortodox Sebastian Sârcu** din Vișeu, Regelui Carol al II-lea, în data de 1 aprilie 1932, prin care solicita fonduri pentru construirea bisericii cu hramul „Sfântul Nicolae” și în care menționa printre altele, următoarele:

„Această **bisericuță** pentru mine preotul, va fi și Pichetul de veghe al ostașului și grănicerului și uniți într-un cuget, ne vom strădui din răspuțeri și până la ultima noastră suflare, să ajutăm la propășirea scumpei noastre Patrii și a o feri de suferințe. La aceasta ne determină dragostea noastră pentru Țară

¹ „Neamul Românesc” din 30 mai 1919. A se vedea și „Oltul”, nr. 41 din 30 mai 1919.

² Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond Colecția Registre Istorice și Jurnale de Operațiuni ale Armatei Regale (în continuare Colecția R.I.J.O.-1), ds. 3987, f. 2-3.

³ Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, fond Colecția R.I.J.O.- 1, ds. 3987, f. 29.

⁴ „Unirea”, Anul XXXI, Blaj, Sâmbătă 1 Octombrie 1921, Nr. 40, p. 4.

⁵ „Monitorul Oficial”, Nr. 158, Duminică, 16 octombrie 1921, p. 6535.

în general și în special, dragostea ce păstrăm Maramureșului, căci Marele, Viteazul și mult Înțeleptul și Regretatul Nostru Rege Defunct Ferdinand I, a sfințit acest colț de Țară prin cele câteva zile petrecute la castelul său din Făina și și-a exprimat plăcerea și bucuria ce a simțit-o la vederea acestui plai ca fiind ultimul din cele mai frumoase din câte le are România Mare”¹.

Din cele relatate mai sus și din faptul că Regele nu a fost însoțit de Regina Maria, putem deduce că el a efectuat o vizită în Sighetu Marmației, în timpul în care s-a deplasat spre cabana Făina, la vânatoare.

De asemenea, în Anuarul III al Liceului „Dragoș Vodă” este prevăzut faptul că „*Maiestatea Sa Regele Ferdinand al României, fiind în trecere prin orașul nostru în 30 septembrie 1921, a fost primit cu multă însuflețire de oficialitățile și de locuitorii din oraș și împrejur. La primirea Maiestății Sale au luat parte în ținută de sărbătoare toți elevii Liceului cu întreg corpul profesoral, făcând cordon împreună cu armata. Cu această ocazie s-a distins prin ținuta frumoasă și impunătoare cohorta de cercetași „Dragoș Vodă” sub conducerea comandantului ei, profesorul Iuliu Epure*”².

În ziua de 30 septembrie 1921, la ora 12.45, Regele Ferdinand a sosit cu automobilul în Sighetul Marmației unde a fost primit de prefectul județului Maramureș, dr. Vasile Meșter, subprefectul Victor Hodor, primarul dr. Alexandru Moldovan, precum și de către toate autoritățile civile, religioase și militare³.

Onorurile militare au fost date de **trupele Regimentelor 103 și 104 Infanterie** din Sighetu Marmației.

La sosire, prefectul județului a ținut o cuvântare în numele locuitorilor din Maramureș, exprimând sentimentele de recunoștință, de iubire și devotament față de Patrie și Tron.

După acest moment, Regele Ferdinand a trecut în revistă trupele garnizoanei, iar apoi au urmat prezentările oficiale. Cu această ocazie, primarul Sighetului a ținut o cuvântare în numele cetățenilor orașului, reliefând bucuria tuturor pentru înalta cinste privitoare la această vizită regală⁴.

¹Arhiva Bisericii „Sfântul Nicolae” din Vișeu de Sus, ds. 72/1932, nenumărat.

²Anuarul III al Liceului „Dragoș Vodă” din Sighetul Marmației pe anul școlar 1921-1922, publicat de directorul Mihail Șerban, Tipografia Wizner și David, Sighetul Marmației, 1922, p. 24.

³„Monitorul Oficial”, Nr. 158, Duminică, 16 octombrie 1921, p. 6535.

⁴Ibidem.

Apoi, Regele Ferdinand a vizitat palatul cultural „Principele Carol”, spitalul din Sighet, unde s-a interesat de soarta fiecărui bolnav, **Școala Normală de băieți**, bisericile din oraș și sinagoga principală. Pe timpul acestor vizite populația orașului i-a oferit Regelui numeroase buchete de flori.

La Prefectură a avut loc un mic dejun la care au luat parte toate autoritățile și notabilitățile orașului. Cu această ocazie, subprefectul a ținut o cuvântare în numele locuitorilor din Maramureș exprimând sentimentele lor de recunoștință și devotament pentru Coroană și a închinat paharul în sănătatea Maiestății Sale Regelui și a Familiei Regale¹. Răspunsul Regelui a fost următorul:

„Venind prin aceste ținuturi frumoase unde m-am dedat unui vechi și nobil sport, am simțit datoria de a pune piciorul și în acest frumos județ, care prin legături istorice de multe secole trecute este legat de țara românească la al cărui sân a fost redat prin pronia cerească și cu ajutorul vitejiei fiilor săi. Am vizitat cu mare plăcere ținuturile acestea frumoase și bogate care merită să fie locuite de un popor sănătos la trup și suflet. Noi suntem aici santinela românismului pe frontierele Tisei și este de datoria tuturor a ține cu sufletul la Patria comună care îmbrățișează pe toți cu aceleași drepturi.

Prin firea noastră și modul de a ne purta trebuie să fim un exemplu pentru cei ce se uită peste graniță și să le impunem arătându-le că la granițele României știm să trăim cu toții în pace ca frații și să dăm mâna pentru binele Țării.

Mulțumesc din suflet pentru căldura cu care am fost primit și cuvintele calde cu care am fost întâmpinat. Ridic paharul în sănătatea locuitorilor județului Maramureș și ai orașului Sighet.

Să trăiți cu toții împreună”²!

Maiestatea Sa Regele Ferdinand a părăsit capitala județului Maramureș la ora 16.30, îndreptându-se, cu siguranță, spre cabana de vânătoare **Făina** de pe Valea Vaserului³.

Regele Ferdinand și Școala Normală de Băieți din Sighet

Așa cum am precizat mai sus, unul dintre obiectivele vizitate în Sighet de către Regele Ferdinand a fost Școala Normală de Băieți⁴.

¹Ibidem.

²*Cuvântări de Ferdinand I Regele României 1889-1922*, București, 1922, p. 211. A se vedea și „Monitorul Oficial”, Nr. 158, Duminică, 16 octombrie 1921, p. 6535.

³Urmărind documentele în care apare activitatea zilnică a Suveranilor, putem constata că Ferdinand nu a mai efectuat vizite oficiale alături de Regina Maria decât în data de 8 octombrie când a participat la Curtea de Argeș, la parastasul de 7 ani pentru odihna întru fericire a răposatului Rege Carol I și la comemorarea a 400 de ani de la moartea lui Neagoe Voievod Basarab. Putem, deci, presupune fără a greși, că în intervalul amintit, Regele Ferdinand s-a aflat la vânătoare în Maramureș.

⁴Cf. *Calendarului Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș pe anul comun 1921*, Tipografia Culturală Societate pe Acții, Sighetul Marmăției, p. 63. Această școală s-a înființat ca institut român în anul 1862 cu 15 elevi, sub conducerea profesorului Ioan Bușița, sub aripile *Asociațiunii pentru cultura poporului român din*

Deși nu era trecută în program, la întoarcerea din vizita efectuată la spital, Regele Ferdinand, așteptat pe strada Avram Iancu de către profesorii și elevii acestei școli, așezați în coloană cu drapele și corniști, a fost plăcut surprins, fapt pentru care a oprit automobilul în fața școlii și s-a întreținut timp îndelungat cu directorul **Dimitrie Simion**, interesându-se de programa învățământului. A vizitat câteva încăperi după care și-a continuat drumul.

Cu această ocazie, directorul a cerut permisiunea ca Școala Normală să poarte numele „Regele Ferdinand I”. Maiestatea Sa a aprobat bucuros această propunere și ulterior a semnat și trimis următorul ordin:

„Casa Maiestății Sale Regelui, București 29 Decembrie 1921.

Domnule Director, din Înalt Ordin am onoarea a vă aduce la cunoștință că în urma cererii ce ați adresat, M. S. Regele a binevoit a aproba ca școala normală din Sighet să se numească pe viitor „Școala normală de învățători Regele Ferdinand I”.

Primiți, vă rog, Domnule Director, încredințarea deosebitei mele considerațiuni. Mareșalul Curții Regale, General de Divizie Adjutant Angelescu.

Domniei sale, Domnule Dimitrie Simion, directorul Școalei normale de învățători din Sighet”¹.

Bustul Regelui Ferdinand și „Școala normală de învățători Regele Ferdinand I” din Sighetu Marmației.

Încă din data de 25 septembrie 1927, ziarul **Renașterea** anunța maramureșenii că **episcopul ortodox Nicolae Ivan** va efectua o vizită canonică în Maramureș, ocazie cu care va sfinți, vineri, 30 septembrie 1927, la ora 11.00, monumentul ridicat în Sighetu Marmației în memoria mult regretatului Rege Ferdinand I.

Dezvelirea bustului se va face în clădirea **Școlii Normale**² din capitala Maramureșului, în prezența ministrului dr. Constantin Anghelescu ³ și a altor

Maramureș. A început activitatea cu caracter particular, a funcționat ca institut public un an, iar în 10 octombrie 1869, din diferite motive s-a închis. După 50 de ani, tot în 10 octombrie 1919 s-a redeschis. În anul școlar 1919/1920 a avut 7 clase cu 69 elevi. Al II-lea an școlar s-a redeschis sub conducerea directorului D. Simion, după modelul Școlilor Normale din vechiul regat, cu 6 clase. Clasa a VI-a nu a fost deschisă datorită lipsei de elevi.

¹*Anuarul Școalei Normale de Învățători „Regele Ferdinand I” din Sighetul Marmației pe anul școlar 1921-1922*, Tipografia Wizner și David, Sighetul Marmației, p. 6.

²După o întrerupere de 50 de ani, în Sighetu Marmației, Școala Normală și-a deschis porțile în 11 octombrie 1919, cu 7 clase, în prezența directorului Enea Hodoș și a profesorului Ioan Bilțiu Dăncuș.

³Constantin I. Angelescu (iulie 1869, Craiova-14 septembrie 1948 la București) a fost un **politician**, medic și profesor universitar român, reformator al școlii românești în perioada interbelică. A fost membru de onoare al Academiei Române. A fost ministrul instrucțiunii publice în guverne prezidate de Ion I.C. Brătianu, și apoi de I. Duca, timp în care a efectuat reforme însemnate în sensul modernizării învățământului în România, în continuarea celor inițiate în secolul precedent și la începutul veacului al XX-lea de către mentorul și unchiul său, prin alianță, **Spiru Haret**. Deviza sa era: „Școală cât mai

mari demnitari ai țării care vor fi prezenți în Sighetu Marmăției. Anunțul din ziar mai specifică faptul că **episcopul va cerceta cu această ocazie parohiile ortodoxe maramureșene, respectiv cele din Dragomirești, Borșa, Remeți, Valea Porcului, Cornești și Ferești**¹.

Vizita propriu-zisă a ierarhului a avut loc între 29 septembrie - 4 octombrie 1927 și a fost un eveniment care a rămas pentru istorie deoarece, după mai bine de 170 ani, **întâiul Episcop** ai reînviatului Eparhii, a Vadului, Feleacului și Clujului, a făcut prima sa vizită canonică în cele mai nordice părți ale eparhiei sale, în ținuturile Maramureșului unde, până în 1918, vizita unui arhiepiscop ortodox român ar fi fost imposibilă și nedorită.

În 1918, n-au existat în Maramureș decât două parohii ortodoxe românești situate pe Valea Izei, la Dragomirești și Săcel. În 1927, pe toate văile Maramureșului au luat ființă multe parohii ortodoxe, e drept, parohii sărace, fără biserici, deoarece bisericile au aparținut câtorva familii unite, care stăpâneau și toate averile ce aparțineau acestor lăcașuri. Nu puține au fost situațiile în care bisericile ortodoxe din aceste ținuturi au fost incendiate de necunoscuți pe care lumea i-a bănuțit dar autoritățile n-au „reușit” să-i descopere.

În astfel de împrejurări, vizita canonică a Prea Sfințitului Episcop Nicolae a fost de multă vreme așteptată, dar s-a amânat până când, credincioșii din parohia centrală Sighetu Marmăției și-au terminat opera vrednică de a-l reaminti generațiilor viitoare pe acela care a fost Regele Ferdinand I.

Corpul didactic al „Școlii Normale”² de băieți din Sighetu Marmăției, a pregătit cu mari jertfe un bust al Regelui Ferdinand I. Dezvelirea bustului așezat sub coloanele de la intrarea în Liceu³ a avut loc în 30 septembrie 1927⁴.

Istoricul bustului Regelui Ferdinand din Sighetu Marmăției

Școala normală de băieți „Regele Ferdinand” s-a aflat în strada Avram Iancu din Sighetu Marmăției, și a fost întemeiată de „Asociația pentru cultura poporului român din Maramureș” încă de pe vremurile maghiare, pentru a crește învățători români. Ea a fost condusă mulți ani de directorul Ion Bușiță. Școala, maghiarizată mulți ani, a devenit de la Marea Unire din 1 Decembrie 1918 înapoi, din nou un centru al culturii românești, crescând un număr însemnat de

multă! Școală cât mai bună! Școală cât mai românească!” Textul constituțional cu privire la învățământ, așa cum a fost formulat la 29 martie 1923, se baza pe principiile libertății învățământului, a obligativității și gratuității învățământului primar. A contribuit la adoptarea Legii învățământului primar al statului și a învățământului normal-primar din 26 iunie 1924, la uniformizarea sistemului de educație din România Mare. În anul 1925 a instituit examene de bacalaureat.

¹„Renașterea”, Anul V, Cluj, 25 Septembrie 1927, Nr. 39, p. 6-7.

²Școala Normală din Sighetu Marmăției a funcționat între 1919-1938 într-o clădire situată pe locul unde acum se află sala de spectacole „Studio”. În aceeași clădire s-a mai aflat și un Liceu cu profil comercial, iar laboratoarele au fost amplasate în actuala clădire a întreprinderii „Arta maramureșeană”.

³http://www.glasul.ro/view_article_numar.php?show=12621&name=Sighet_capitala_pr_efturala_a_Maramuresului&numar=2009-09-14 – Consultat azi 22 august 2014.

⁴„Renașterea”, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 1.

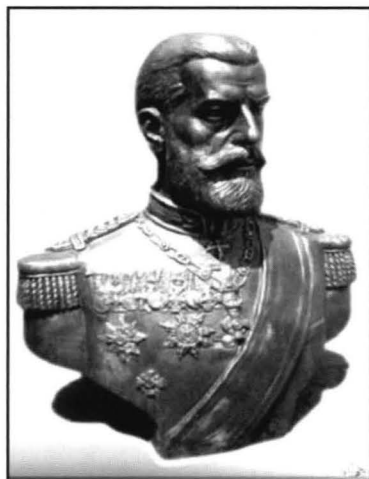
învățători din județ și din alte părți. Sub poartă a fost așezat **bustul regelui Ferdinand**, care a vizitat această școală în 1921¹, opera sculptorului Sthal din București.

După Dictatul de la Viena, multe din operele de artă aflate în teritoriul cedat au fost predate unor orașe din afara acestui spațiu. În acest sens, primarul municipiului Oradea îl va autoriza în 2 septembrie 1940, pe dr. Iustin Fogaș, subdirector, șeful serviciului cultural al instituției, „să transporte statuia **Majestății Sale Reginei Maria**, în orașul Lugoj, împreună cu alte obiecte de valoare istorică pentru neamul nostru. Rugăm autoritățile românești să dea tot concursul pentru a ușura efectuarea transportului”².

Primăria Lugoj a trimis Direcțiunii Artelor din cadrul Ministerului Cultelor și Artelor, la data de 15 mai 1941, o solicitare pentru aprobarea instalării acestei statui: „Prin stăruința și bunăvoința autorităților locale, orașul nostru s-a îmbogățit cu o nouă și frumoasă grădină publică, prin transformarea grădinii prefecturii în parc public. La amenajarea acestei grădini, plasarea statuii ar găsi un loc potrivit și [...] menirii.

Vă rugăm, Domnule Ministru, să binevoiți a acorda orașului nostru onoarea și mândria de a găzdui statuia **M.S. Reginei Maria**³, aprobându-ne s-o plasăm în «parcul prefecturii» în cel mai frumos și onorabil loc, pe care îl vom amenaja special pentru acest scop”⁴.

A urmat o nouă solicitare la același minister, pentru instalarea **bustului regelui Ferdinand**: „[...] Pe soclul rămas în «parcul gării», prin îndepărtarea bustului I.G. Duca⁵, am putea așeza bustul **M.S. Regele Ferdinand**, urmând ca parcul să ia denumirea de «Parcul Regele Ferdinand»”¹.

¹<http://www.dusanbaiski.eu/node/274> - Consultat la data de 3 iulie 2014.

²S.J.A.N. Timiș, Fond 242, Primăria orașului Lugoj, inventar 368, ds. nr. 193/1941, f. 4.

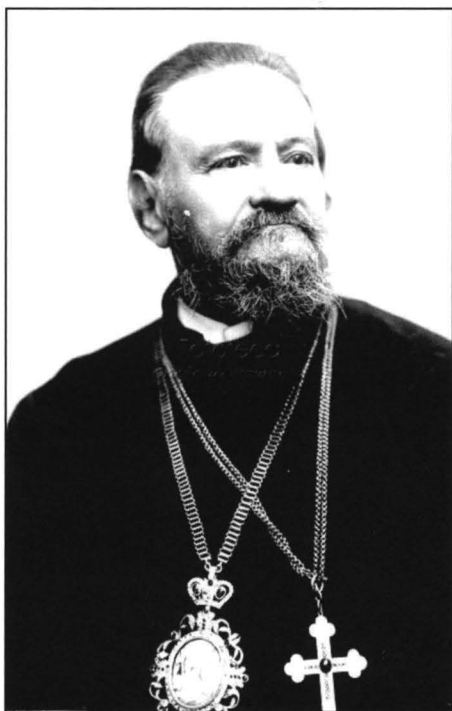
³Cf. „Unirea”, Anul XXXI, Blaj, Sâmbătă 22 octombrie 1921, nr. 43, p. 4. Dezvelirea statuii Reginei Maria de la Oradea, a avut loc în ziua de joi, 20 octombrie 1921, cu o deosebită solemnitate. Suverana a asistat la această manifestare a sufletului românesc în aceste părți de margine a țării. Alături de toate autoritățile, în frunte cu ministrul artelor din București, poporul din toate satele bihorene, în număr de peste 10 mii, a venit să dovedească de nou, în față unei comisii inter aliate care se nimerise de față, că nu este putere care să mai poată despărți acest colț de țară de pământul României întregite. De la Oradea Mare M. Sa Regina s-a întors la București prin Cluj unde s-a oprit pentru o seară, ca să asiste la o reprezentație de operă, dată anume în onoarea acestei înalte protectoare a artei române.

⁴S.J.A.N. Timiș, Fond 242, Primăria orașului Lugoj, inventar 368, ds. nr. 193/1941, f. 2.

⁵Ion Gheorghe Duca, cunoscut mai ales ca I. G. Duca, a văzut lumina zilei la 20 decembrie 1879, la București. A murit pe 29 decembrie 1933, la Sinaia. Politician, francmason, a deținut funcțiile de ministru al educației (1914-1918), ministru al agriculturii (1919-1920), ministru al afacerilor externe (1922-1926), ministru al

Direcția Artelor din cadrul Ministerului Cultelor și Artelor a aprobat pe 4 iunie 1941 solicitările Primăriei Lugoj: „Răspunzând adresei dvs. nr. 5.525/1941, avem onoarea a vă aduce la cunoștință că Ministerul nostru aprobă propunerile făcute de Dumneavoastră cu privire la așezarea, în orașul Lugoj, a statuii Reginei Maria și a bustului Regelui Ferdinand, care au fost aduse acolo din Oradea și **Sighet**, cu prilejul evacuării teritoriilor cedate. Astfel, se încuviințează ca statuia Reginei Maria să fie așezată în noul parc al Prefecturii, iar bustul Regelui Ferdinand în parcul gării din orașul Dumneavoastră”².

La sfârșitul anului 1940, Mihai Bejan, șeful Frăției de Cruce de la Liceul „Coriolan Brediceanu“ va solicita atât Primăriei, cât și Prefecturii,

predarea bustului lui I. G. Duca. Primarul va aviza cererea favorabil. Prefectul îi va trimite la 21 decembrie 1940 o notă în care preciza că „...întrucât bustul a fost ridicat din fondurile comunelor rurale și cele ale județului, mai puțin contribuția orașului Lugoj, în consecință ne rezervăm și dreptul de a dispune de acest bust și care în cazul dat formează proprietatea județului”³.

În anul 1948, bustul lui Ferdinand și statuia Reginei Maria au fost înlăturate și distruse în acțiunea⁴ de îndepărtare a tot ce era evocator al regimului monarhic în România.

Călătoria și sosirea episcopului la Sighet

Episcopul Nicolae Ivan, însoțit de secretarul consistorial Laurențiu Curea, prof. dr. Ioan Pașca și diaconul Vasile Bogdan, a plecat din Cluj spre

Sighet cu acceleratul de București. A parcurs drumul de-a lungul frontierei româno-ungare, de la Oradea până la Halmeu, străbătând una dintre cele mai rodnice părți ale României. De la Halmeu și până la Câmpul Lung la Tisa,

afacerilor interne (1927-1928) și prim-ministru al României între 14 noiembrie și 30 decembrie 1933. Dușman al Mișcării Legionare, a fost asasinat de așa-numiții Nicadori (acronim format din primele litere din prenumele a doi făptași și dintr-un nume de familie: Nicolae Constantinescu, Caranica Ion, Doru Belimace). În 1940, atunci când legionarii au venit la putere, bustul lui I. G. Duca a fost dat jos.

¹S.J.A.N. Timiș, Fond 242, Primăria orașului Lugoj, inventar 368, ds. nr. 193/1941, f. 4.

²ibidem, f. 3.

³Ibidem, f. 5.

⁴La Ordinul 2.493/1948 al Ministerului Artelor și Informațiilor se raporta situația monumentelor existente în fiecare localitate semnalându-se eventualele însemne monarhice.

trenul cu alaiul episcopal a străbătut o parte din teritoriul Cehoslovaciei, fost teritoriu al Maramureșului Istoric.

În gara din Halmeu, Preasfințitul Ivan a avut parte de o surpriză plăcută. O delegație a credincioșilor ortodocși din localitate a venit să-i prezinte episcopului omagiile și să-i ceară binecuvântarea. În această localitate l-a întâmpinat și delegația parohiei ortodoxe Sighet, în frunte cu **protopopul Muntean Mihail** și directorul Școlii Normale, **Dimitrie Simon**¹.

În Sighetu Marmației, la primirea din gară au fost prezenți, în frunte cu primarul orașului și prefectul județului, Gavrilă Mihali, toți reprezentanții autorităților. În ritmul cântărilor corului Școlii Normale, P. S. Sa a fost salutat și întâmpinat cu frumoase cuvinte de către primarul orașului, Țiplea, iar Motaș, primul episcop a vorbit în numele parohiei ortodoxe. Această primirea cordială s-a transformat în una triumfală care a impresionat vizibil toată mulțimea prezentă.

Răspunsul episcopului a provocat un entuziasm manifestat pe fețele tuturor celor fericiți să asiste. Niciodată un arhiereu ortodox român n-a avut o primire mai solemnă și totuși intimă precum a fost primirea din 29 septembrie 1927 din Sighet. Parohia ortodoxă română din această localitate a reluat în acele clipe firele întrerupte ale istoriei, de mai bine de 170 de ani. Episcopul ortodox și-a vizitat credincioșii, așa precum era firesc să se întâmple, după întregirea neamului și înlăturarea impedimentelor stăpânirii străine².

Slujba arhierescă din 30 septembrie și dezvelirea bustului Regelui Ferdinand

Slujba arhierescă a reprezentat caracterul cel mai solemn al acestui eveniment. Un cor mixt, bine organizat, compus din creștini ortodocși, sub conducerea directoarei Jurca, a dat răspunsurile. Cuvântul Arhierelui „Privegheați, că nu știți ceasul!” a ajuns la sufletele dornice de-a primi sămânța cuvântului dumnezeiesc.

Pentru toți cei prezenți va rămâne neștersă pentru totdeauna clipa în care P.S. episcop Nicolae Ivan al Clujului a întins crucea spre sărutare, Vicarului unit al Maramureșului, care venise și el în șirul credincioșilor ortodocși ca să fie botezat de către primul episcop al reînviătei Eparhii a Vadului. Din acest gest se părea că dușmănia acerbă a uniților din Maramureș față de tot ce este ortodox a fost îngropată pentru totdeauna și locul cuvintelor de ocară va fi luat de cuvintele blânde ale Mântuitorului „Voi, prietenii mei sunteți”.

¹Cf. ***, *Monografia Liceului Pedagogic din Sighetu Marmației*, Ed. Valea Verde, Sighetu Marmației, 2012, p. 49. În primul an școlar 1919-1920, instituția a funcționat în condiții extrem de grele. După inspecția efectuată în aprilie 1920 de către dr. Onisif Ghibu, acesta a înaintat un raport Consiliului Dirigent prin care a specificat că acest liceu funcționează fără director, locul acestuia fiind suplinit de un învățător. În al doilea an școlar a sosit de la București directorul Dimitrie Simon, un profesor bine pregătit, licențiat în litere, ucenic al criticului Mihail Dragomirescu. Acest nou director a transformat în scurt timp instituția într-o pepinieră de învățători harnici și pricepuți.

²„Renașterea”, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 1-2.

Lucrurile nu s-au întâmplat așa, pentru că, peste câteva zile, în comuna Borșa, s-a constatat că pilda smerită a Vicarului n-a aflat imitatori în rândul greco-catolicilor, ci a întărit și mai mult ura neputincioasă a unui minuscul slujitor unit din aceea comună.

Banchetul

După sfințirea bustului Regelui Ferdinand, în sala restaurantului „Coroana” s-a dat un banchet în onoarea P. S. Sale episcopul Nicolae, la care au participat toți intelectualii, fără deosebire de confesiune și neam. Dintre numeroasele toastări ținute cu acest prilej s-au remarcat toastul episcopului pentru Regele Mihai, al prefectului județului Maramureș pentru episcop și al directorului Dimitrie Simon¹ etc.

În cadrul discuțiilor care s-au purtat la acest banchet, Preasfințitul Nicolae Ivan a remarcat faptul că Sighetu Marmăției, ca centru și capitală de județ, este al doilea oraș după Satu Mare, unde nu există biserică românească ortodoxă. Acest oraș are în schimb o populație ortodoxă română foarte însemnată. De fapt s-a putut constata cu ușurință că această cremă a intelectualilor români din acest oraș este ortodoxă. Speranțele s-au îndreptat spre protopop Munteanu, care și până la acel moment a săvârșit adevărate minuni obținând pentru viitoarea biserică cel mai frumos loc și o casă vrednică pentru protopopiat.

Primul episcop al parohiei ortodoxe din Sighet a fost exemplul clasic al creștinului devotat și jertfitor. Ba chiar întregul consiliul parohial, și toată suflarea ortodoxă din oraș s-a prezentat ca la o mare manifestare românească. Împrejurările istorice au oțelit atât de mult conștiința ortodoxă din Sighet încât episcopul Ivan a rămas vădit surprins de acest fapt².

Vizita canonică în cele patrusprezece parohii ortodoxe ale județului Maramureș s-a desfășurat în zilele următoare.

Vizita canonică a episcopului Nicolae Ivan în satele maramureșene

Remeți, Sarasău, Săcel, Dragomirești, județul Maramureș

În jurul Sighetului, atât în partea de nord cât și de sud, au existat la vremea respectivă mai multe parohii ortodoxe. Vizita canonică a P. S. Sale, conform programului stabilit, a trebuit mai întâi să se desfășoare în parohiile din Sarasău și Remeți, care au fost, de altfel, și cele dintâi parohii ortodoxe înființate după anul 1918. Vremea nefavorabilă a făcut ca aceste parohii să fie vizitate în 31 septembrie 1927 doar de către delegații episcopului.

¹S-a născut la data de 22 august 1890 în București, unde a urmat cursurile Liceului „Matei Basarab”, iar apoi, ale Facultății de Litere și Filozofie. În anul 1914 s-a numărat printre studenții care au luat parte la întemeierea Operei Române. În Maramureș a sosit în anul 1919 și a fost încadrat ca profesor de română la Liceul „Dragoș-Vodă”. În perioada 1920-1928 a fost directorul Școlii Normale, iar apoi a fost transferat la Focșani.

²„Renașterea”, Anul V, Cluj, 16 Octombrie 1927, Nr. 42, p. 3.

Populația, în întregime ortodoxă, a ieșit în întâmpinarea delegației episcopale formată din secretarul consistorial Curea, prof. dr. I. Pasca, protopopii Muntean și Latiș, cu un fast care a întrecut orice așteptare.

În hotarul comunei Săpânța, la intrare în localitate, i-a așteptat în jur de 40 de călăreți. Primarul i-a întâmpinat cu tradiționala pâine și sare, iar între cântecele mai multe coruri de băieți și de fete s-a format o procesiune întinsă până la biserică.

Între credincioșii care au ieșit în întâmpinarea trimișilor s-a numărat și o mare mulțime de credincioși ortodocși veniți din Cehoslovacia¹. Comuna Remeți se află situată la câțiva km de râul Tisa, iar de cealaltă parte a apei s-au aflat comunele frunțase Teresva, Bușteni, Mănăstirea Perilor, toate curat ortodoxe. Din inima acestor așezări, mișcarea ortodoxă a fost transplantată de curentul popular și dincoace de Tisa pe teritoriul românesc. Populația comunei Remeți a fost de origine ruteană și la fel ca și în localitatea Virișmort la Tisa, slujba s-a oficiat și în limba paleoslavă².

Prezența multor credincioși din Cehoslovacia a făcut și mai impunător cortegiul care s-a format în drum spre biserică. În Remeți exista o biserică frumoasă, casă parohială în stare bună, iar toată averea bisericii s-a aflat în mâna ortodocșilor. Dintr-o populație de 1300 de oameni care până nu demult au fost greco-catolici, la momentul respectiv toți au fost ortodocși. La slujbă au asistat peste 3000 oameni care s-au botezat și miruit.

După săvârșirea liturghiei, delegații episcopali au vizitat și parohia ortodoxă din Sarasău cu populație doar românească. În această localitate, biserica în care s-a făcut **sfeștania ortodoxă** în 1922, la momentul respectiv s-a aflat din nou în mâna greco-catolicilor, deoarece ortodocșii au fost alungați din biserică de forța publică a statului român, pentru a „potoli” luptele confesionale. Din această cauză, la momentul respectiv n-a existat aici decât o capelă sărăcăcioasă și un loc splendid pentru viitoarea biserică ortodoxă a Sarasăului. De asemenea, nu a existat preot în localitate³.

În după masa zilei de 31 septembrie 1927, vremea s-a schimbat înspre bine și P. S. Episcop Nicolae și-a putut continua vizita canonică în Maramureș. Pașii episcopului s-au îndreptat pentru prima dată la Dragomirești, unde l-a așteptat preotul ortodox Moldovan aflat în fruntea credincioșilor, primpretorul Pop Maxim și toate autoritățile. Biserica de aici a fost construită dintr-o casă transformată⁴. În 1927, în Dragomirești s-a ridicat o a doua biserică ortodoxă română care avea să servească ca biserică pentru viitoarea mănăstire a călugărilor. Prea Sfințitul Episcop, în cuvântarea sa, a promis că în anul următor va reveni în Maramureș și va sfinți noua biserică.

Parohia ortodoxă cea mai apropiată de Dragomirești a fost Săcelul. Aici s-a format în anul 1900 prima parohie ortodoxă română. De aici a fost izgonit în

¹ „Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 Octombrie 1927, Nr. 43, p. 6.

² Înainte de revenirea la ortodoxie slujba se desfășura în limbile maghiară și paleoslavă.

³ „Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 Octombrie 1927, Nr. 43, p. 6.

⁴ Aceasta bisericuță a fost situată față-n față cu biserica pompoasă, adevărată catedrală a fraților uniți, care a fost construită de guvernul unguresc ca să împiedice pe vremuri, cu orice preț, revenirea dragomireștenilor la ortodoxie.

aceiași an asesorul consistorial, dr. Miron Cristea, devenit ulterior Patriarhul României.

Primpretorul care a recurs la acest gest, a trebuit de data asta să vadă cu ochii săi intrarea triumfală în comună a episcopului Nicolae al Clujului. Pretutindenii s-au aflat porți triumfale și mulțime de călăreți. Poporul s-a aflat adunată cu miile, cu toate că preotul comunei zăcea bolnav într-o Clinică din Cluj. Țăranii din Săcel au aranjat ei însăși toată primirea sărbătorească a episcopului¹.

În Borșa

În aceeași zi, seara târziu, după un parcurs obositor, episcopul a ajuns în Borșa, unde a fost așteptat cu porți triumfale, în frunte cu preotul T. Ciuruș și ieromonahul Centurion Sava, ambii aflați în fruntea credincioșilor ortodocși. Administrația locală a fost reprezentată prin prim-pretorul Coman din Vișeu, care, împreună cu notarul Petrovai, au pregătit cele mai potrivite măsuri pentru găzduirea episcopului și a suitei sale. Începând din Sighet, delegația episcopală a fost însoțită de sufletul mișcării ortodoxe din Maramureș, **Dimitrie Simon**, directorul Școlii Normale din Sighet.

În ziua de 2 octombrie, o zi frumoasă de duminică, Prea Sfințitul a săvârșit slujba arhierescă în capela din Borșa-Poeni, iar cuvântul arhieresc l-a rostit în aer liber dat fiind numărului mulțimii extraordinar de mare.

De remarcat a fost faptul că **ura neputincioasă a preotului greco-catolic din Borșa** a găsit de cuviință să se manifeste chiar în acele momente. În decursul cuvântării Prea Sfințitului episcop, **preotul unit** a poruncit să fie trase clopotele de la biserica unită, situată la doar câteva sute de metri de capela ortodoxă, o adevărată biserică de concurență și de dezagregare religioasă și națională. Gestul necugetat al preotului unit a fost primit cu indignare de poporul adunat la biserica ortodoxă. Explicația curioasă a greco-catolicilor a fost cât se poate de puerilă. Ei au motivat că în ziua respectivă, în 2 octombrie, s-a sărbătorit o aniversare a răposatului episcop Pavel. Drept urmare, preotul unit putea recurge la orice gest provocator. De altfel, întreaga organizare a serbărilor legate de episcopul Pavel și-au avut tâlcul lor. În data de 2 octombrie a avut loc sfințirea arhierescă a bisericii ortodoxe din Baia Mare și imediat episcopul din Gherla, îndemnat de preotul unit din Baia Mare, a organizat serbările pentru episcopul Pavel la Recea, la doar doi km depărtare de Baia Mare, cu scopul vizibil de intimidare și provocare².

În ciuda incidentului din Borșa, episcopul Nicolae a putut constata că în această localitate au existat la acea dată peste 3000 de credincioși grupați în două parohii, unde lipseau două bisericuțe oricât de modeste ar fi fost ele.

¹ „Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 Octombrie 1927, Nr. 43, p. 7.

² „Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 Octombrie 1927, Nr. 43, p. 7.

În Virișmort (azi satul Tisa)

Din localitatea Borșa, Preasfințitul a plecat direct la Virișmort la Tisa, unde preotul Teodorescu, în locul bisericii incendiate de către dușmanii ortodoxiei, l-a întâmpinat pe ierarh cu tot poporul din localitate, realizându-i o primire solemnă.

Pe fețele credincioșilor a radiat bucuria întâlnirii cu Episcopul. Sfânta liturghie a fost săvârșită în această localitate într-o clopotniță ce a rămas intactă. Casa parohială s-a aflat în curs de construcție. Credincioșii din Virișmort au fost amendați cu zeci de mii de lei pentru că și-au luat în primire averea bisericii strămoșești. Procesul a ajuns la Curtea de Casație și a dat câștig de cauză credincioșilor ortodocși. Sentința Curții de Casație în procesul credincioșilor ortodocși din Virișmort cu cei uniți a fost de bun augur chiar și pentru legea cultelor, atât de necesară în Maramureș¹.

În Valea Porcului, Ferești, Cornești

În data de 3 octombrie 1927, conform programului stabilit, au fost vizitate localitățile Valea Porcului, Ferești și Cornești. Parohiile acestea au fost înființate de părintele Miron Codrea, un ieromonah cu suflet, care timp de doi ani de zile a slujit la trei biserici, care, din motive fără teme, i-au fost răpite în Vinerea Patimilor din anul 1925, de către autoritățile locale. Aceste parohii au fost oferite uniților, aproape inexistenți ca număr².

Părintele Miron Codrea a zidit două biserici în două localități, iar în Ferești urma să depună piatra de temelie pentru a treia biserică. S-a îndatorat și și-a amanetat averea părinților săi din Sarasău pentru a realiza aceste construcții. Același preot a mai zidit și o casă parohială³. Faptele părintelui Codrea nu au avut pereche pentru acele timpuri. Stima cu care l-au înconjurat credincioșii pe acest călugăr simplu, dar voinic la făptură, curajos și învățat, a fost uimitoare. Ori de câte ori un creștin, unit chiar, din satele de pe Mara și Iza a dorit să săvârșească un serviciu religios frumos, l-a chemat pe părintele Miron Codrea, fie la botezuri, fie la înmormântări. În satele pe care le-a păstorit, cu ocaziunea vizitei canonice n-a existat un sigur copil care să nu fie prezent la biserică.

Arcurile de triumf, căruțele trase de câte șase boi împodobiți, corurile și un cortegiu impunător, alături de cuvintele simple ale ieromonahului prin care a reamintit suferințele din Vinerea Patimilor din anul 1925, au rămas în memoria celor care au asistat la acea vizita efectuată de episcopul Nicolae Ivan în acele comune.

Maramureșul a mai avut și alte parohii ortodoxe care n-au putut fi vizitate de către episcopul Nicolae Ivan cu acea ocazie. Printre aceste parohii pot fi amintite cele din Rona de Sus, Vișeu, Câmpulung la Tisa, Bocicioiu Mare etc.

¹Ibidem.

²La data respectivă, în Valea Porcului nu au existat credincioși uniți; în Ferești au existat trei familii iar în Cornești două familii.

³„Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 Octombrie 1927, Nr. 43, p. 8.

Începând cu anul 1926, în Maramureș a început o acțiune de a aduna fotografii care să înfățișeze capelele noastre ortodoxe și a realiza niște albume¹ cu aceste fotografii. Icoana fidelă a capelei ortodoxe din Borșa și-a reținut-o ca amintire fostul ministru al agriculturii, Constantin Garoflid².

Prin vizita sa canonică, episcopul Nicolae Ivan a săvârșit un fapt a cărui importanță nu s-a putut întrevedea la acel moment în toată măreția sa. Când a plecat din Sighetu Marmăției, în ziua de 4 octombrie 1927, cu trenul de București spre reședința sa, episcopul a constatat pe de o parte că în Maramureș exista un protopopiat ortodox sărac, dar însuflețit pentru cauza sfintei biserici, iar pe de alta parte a avut mulțumirea sufletească să se vadă încunjurat de credincioșii unui întreg județ reprezentat prin toți capii autorităților, în frunte cu prefectul Mihali, care s-a îngrijit ca această vizita canonică să se imprime pentru totdeauna în memoria maramureșenilor³.

A patra întâlnire a Regelui cu maramureșenii. Vișeu de Sus-Sighetu Marmăției - Baia Mare, 20 -22 iulie 1923

În perioada 20-22 iulie 1923, în Maramureș a avut loc o altă vizită regală⁴. A fost, de fapt, o documentare cu privire la această zonă, în special, și a Transilvaniei, în general. Din delegația regală a făcut parte **Regele Ferdinand** însoțit de Regină, A.S.R. principele Carol cu soția sa Elena, A.S.R. principele Nicolae și ex Regina Greciei. Familia regală a fost însoțită de domnii Bianu⁵ și Cămărășescu, inspectori generali de siguranță.

¹Pentru lumea ortodoxă a țării a fost cea mai instructivă dovadă cu privire la faptul cum înțelege țara liberă, România, să sprijine biserica sa strămoșească. Aceste albume de fotografii au arătat niște capele sărăcicioase, case țărănești, care prin agățarea câtorva icoane pe pereți au fost transformate în biserici ortodoxe. Și acest fapt s-a petrecut în cel mai expus colț al țării, pe granița României cu Cehoslovacia și Polonia.

²Constantin Garoflid (n. 1872-d. 1943) a fost un om politic român, care a îndeplinit funcția de ministru al agriculturii în guvernul General Averescu.

³„Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 Octombrie 1927, Nr. 43, p. 8.

⁴A doua vizită a Regelui Ferdinand pe plaiurile noastre a avut loc la 26 mai 1919 când a sosit la Baia Mare alături de Regină, principesa Elena, Iuliu Maniu, președintele Consiliului Dirigent al Transilvaniei și generalul Prezan. Scopul vizitei a fost de ordin militar și s-a referit la operațiunile militare ale armatei române împotriva bolșevicilor unguri conduși de Bela Kun.

⁵Ioan C. Bianu (n. 8 septembrie 1856, Făget, județul Alba - d. 13 februarie 1935, București) a fost un filolog și bibliograf român, membru titular și președinte al Academiei Române. Sub conducerea sa s-au alcătuit mari lucrări de bibliografie, între care primele trei volume din Bibliografia românească veche, 1508-1830 (1903-1936) și Catalogul manuscriselor românești (3 vol., 1907-1931). A editat numeroase texte vechi. Este unul dintre autorii principali ai reformei ortografice din 1904 a Academiei, reformă care a reprezentat un pas important în introducerea principiului fonetic în scrierea limbii române. Sub îndrumarea lui Ion Bianu s-a organizat primul Congres Național al Bibliotecarilor (București, 1924) și prima Asociație a Bibliotecarilor din România (la 15 septembrie 1924), al cărui președinte a devenit.

În ziua de 20 iulie, în jurul prânzului, cele patru mașini în care se afla suita regală a trecut pasul Prislop în Maramureșul Istoric și au făcut primul popas la Vișeu de Sus. Aici, regele Ferdinand a avut o discuție cu comandantul Companiei a VII-a Grăniceri, **căpitanul Chiriță Atanase**¹, informându-se în legătură cu paza frontierei.

La cazarma Companiei a VII-a Grăniceri, regele Ferdinand a formulat o telegramă scurtă către Guvern, pe care un grănicer a dus-o la oficiul poștal din localitate și a predat-o dirigintelui Stan Stoian pentru a fi transmisă imediat prin telegraf la București.

După ce s-a familiarizat cu problemele legate de graniță, regele și-a luat rămas bun de la căpitanul de grăniceri, promițându-i că-l va căuta în ziua următoare.

A doua zi dimineața, regele și inspectorul Bianu, s-au reîntors la Vișeu și împreună cu căpitanul de grăniceri Chiriță Atanase s-au deplasat între Moisei și Borșa de unde au admirat Masivul Pietrosul și împrejurimile acestuia. Apoi, s-au înapoiat la Vișeu, au urcat pe râul Vaser, până în locul în care s-au putut deplasa cu mașina.

Din acel loc, regele Ferdinand, căpitanul Chiriță Atanase și inspectorul Bianu, au încălecat trei cai pregătiți de grăniceri cu care au ajuns la Punctul de grăniceri Făina. Aici, suveranul i-a îmbărbătat pe ostașii grăniceri, și a dispus construirea într-un loc pitoresc a unui nou Pichet grăniceresc și **a unei mici bisericuțe ortodoxe din lemn**, construcții pentru care a lăsat banii necesari.

În seara acelei zile, regele Ferdinand și însoțitorul lui Bianu s-au deplasat la Sighet unde la hotelul în care au fost cazați a avut loc o recepție cu toasturi și cuvântări.

În dimineața zilei de 22 iulie 1923, familia regală a trecut Gutâiul, și a făcut un popas la Baia Mare, de unde a plecat spre București la orele 22.00².

Ca o concluzie a celor prezentate mai sus, putem afirma fără teama de a greși, că, de-a lungul întregii istorii a poporului român, **Biserica, Armata**³ și **Școala** au reprezentat instituțiile fundamentale prin intermediul cărora a dăinuit neamul, iar statul s-a plămădit, s-a întărit și a rezistat în fața tuturor nedreptăților, presiunilor și urgiilor. De asemenea, primele două entități s-au afirmat a fi, cum bine a constatat episcopul - general de brigadă dr. Partenie Ciopron, „**două instituții înfrățite, care formează temelia organizației de stat**”⁴.

¹Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond Jurnalul de Operații (Registrul istoric) al Regimentului 3 Grăniceri de la înființarea sa și până la 1 ianuarie 1931, ds. 1167- inventariat sub numărul 3, f. 76 v.

²Aurel Vaida, *Întâmplări cu un rege pe Vaser*, în „Maramureș vatră de istorie milenară”, vol. III, Ed. Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 1997, p. 477-480.

³Preafericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Armata și Biserica-instituții fundamentale ale statului român*, în „Viața Armatei”, nr. 4/1995.

⁴Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, fond Inspectoratul General al Armatei, Episcop general de brigada dr. Partenie Ciopron, Prima pastorală, 20 noiembrie 1937, ds. 2, f. 80.

Bibliografie

I. Bibliografie selectivă

***, *Monografia Liceului Pedagogic din Sighetu Marmăției*, Ed. Valea Verde, Sighetu Marmăției, 2012.

Anuarul III al Liceului „Dragoș Vodă” din Sighetul Marmăției pe anul școlar 1921-1922, publicat de directorul Mihail Șerban, Tipografia Wizner și David, Sighetu Marmăției, 1922.

Anuarul Școalei Normale de Învățători „Regele Ferdinand I” din Sighetul Marmăției pe anul școlar 1921-1922, Tipografia Wizner și David, Sighetu Marmăției.

Anuarul Școalei Normale de Învățători „Regele Ferdinand I” din Sighetul Marmăției pe anul școlar 1925-1926, Tipografia Wizner și David, Sighetu Marmăției.

Anuarul Școalei Normale de Învățători „Regele Ferdinand I” din Sighetul Marmăției pe anul școlar 1927-1928, Tipografia Wizner și David, Sighetul Marmăției.

Calendarul Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș pe anul comun 1921, Tipografia Culturală Societate pe Acții, Sighetu Marmăției.

Cuvântări de Ferdinand I Regele României 1889-1922, București, 1922.

Diana Mandache, *Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite Regina Maria a României*, Ed. ALLFA, București, 2007.

Ilie Lazăr, *Amintiri*, Ed. Fundația Academică Civică, București, 2000.

II. Lucrări speciale

Preafericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Armata și Biserica-instituții fundamentale ale statului român*, în „Viața Armatei”, nr. 4/1995.

Aurel Vaida, *Întâmplări cu un rege pe Vaser*, în „Maramureș vatră de istorie milenară”, vol. III, Ed. Dragoș Vodă, Cluj Napoca, 1997.

Monitorul „Jurnalul Oficial al României”, nr. 142 din 1/13 iunie 1866.

„Monitorul Oficial”, Nr. 40, sâmbătă, 7 iunie 1919.

„Monitorul Oficial”, Nr. 42, miercuri, 11 iunie 1919.

„Monitorul Oficial”, Nr. 158, duminică, 16 octombrie 1921.

III. Izvoare arhivistice

Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond Colecția Registre Istorice și Jurnale de Operațiuni ale Armatei Regale (Colecția R.I.J.O.-1), ds. 3987.

Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond Inspectoratul General al Armatei, Episcop general de brigada dr. Partenie Ciopron, *Prima pastorală, 20 noiembrie 1937*, ds. 2, f. 80.

Arhiva Bisericii „Sfântul Nicolae” din Vișeu de Sus, ds. 72/1932.
Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond Jurnalul de Operații (Registrul istoric) al Regimentului 3 Grăniceri de la înființarea sa și până la 1 ianuarie 1931, ds. 1167- inventariat sub numărul 3.
S.J.A.N. Timiș, Fond 242, Primăria orașului Lugoj, inventar 368, ds. 193/1941.

IV. Ziare/reviste

„Neamul Românesc”, 30 mai 1919.
„Oltul”, Ediție specială, nr. 40, 30 mai 1919.
„Oltul”, nr. 41 din 30 mai 1919.
„Unirea”, Anul XXIX, Blaj, vineri 6 iunie 1919, nr. 115.
„Unirea”, Anul XXXI, Blaj, sâmbătă 1 octombrie 1921, nr. 40.
„Unirea”, Anul XXXI, Blaj, sâmbătă 22 octombrie 1921, nr. 43.
„Renașterea”, Anul V, Cluj, 25 septembrie 1927, nr. 39
„Renașterea”, Anul V, Cluj, 16 octombrie 1927, nr. 42
„Renașterea”, Anul V, Cluj, 23 octombrie 1927, nr. 43.

V. Surse web

http://www.glasul.ro/view_article_numar.php?show=12621&name=Sighet_capitala_prefectura_a_Maramuresului&numar=2009-09-14 – Consultat azi, 22 august 2014.

<http://www.dusanbaiski.eu/node/274> - Consultat azi, 3 iulie 2014.